

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (siedma komora)

z 29. apríla 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Účinky konštatovania nekalej povahy podmienky – Zmluva o hypotekárnom úvere vyjadrenom v cudzej mene – Určenie výmenného kurzu medzi menami – Zmluva o novácii – Odstrašujúci účinok – Povinnosti vnútroštátneho súdu – Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1“

Vo veci C-19/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny (Krajský súd Gdansk, XV. občianskoprávne oddelenie, Poľsko) z 30. decembra 2019 a doručený Súdnemu dvoru 16. januára 2020, ktorý súvisí s konaním:

I.W.,

R.W.

proti

Bank BPH S.A.,

za účasti:

Rzecznik Praw Obywatelskich,

SÚDNY DVOR (siedma komora),

v zložení: predseda siedmej komory A. Kumin, sudcovia P. G. Xuereb a I. Ziemele (spravodajkyňa),

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- I.W. a R.W., v zastúpení: B. Garlacz, radca prawny,
- Bank BPH S.A., v zastúpení: A. Sienkiewicz, B. Krużewski a A. Prokop, adwokaci, a P. Bogdanowicz, radca prawny,

* Jazyk konania: poľština.

- Rzecznik Praw Obywatelskich, v zastúpení: M. Taborowski,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,
- španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta a L. Aguilera Ruiz, splnomocnení zástupcovia,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, T. Paixão, M. Queiroz Ribeiro, A. Rodrigues a P. Barros da Costa, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: N. Ruiz García a M. Siekierzyńska, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), najmä jej článkov 6 a 7.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi I.W. a R.W. a Bank BPH S.A. vo veci dôsledkov nekalej povahy niektorých podmienok zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej medzi týmito zmluvnými stranami.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Podľa článku 2 písm. a) smernice 93/13 sa pod pojmom „nekalé podmienky“ rozumejú „zmluvné podmienky definované v článku 3“.
- 4 Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

- 5 Podľa článku 4 smernice 93/13:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné.“

6 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

7 Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Poľské právo

8 § 58 Kodeks cywilny (Občiansky zákonník) znie:

„1. Právny úkon, ktorý je v rozpore so zákonom alebo vedie k obchádzaniu zákona, je neplatný, pokiaľ relevantné ustanovenie nestanovuje inak, najmä ak stanovuje, že neplatné ustanovenia právneho úkonu sa nahrádzajú príslušnými ustanoveniami zákona.

2. Právny úkon, ktorý je v rozpore so zásadami spoločenského spolunažívania, je neplatný.

3. Ak je neplatná iba časť právneho úkonu, ostatné časti úkonu zostávajú v platnosti, pokiaľ z okolností nevyplýva, že by úkon nebol vykonaný bez neplatných ustanovení.“

9 Podľa § 120 ods. 1 tohto zákonníka:

„Premlčacia lehota začína plynúť dňom, keď sa pohľadávka stala splatnou. Ak splatnosť pohľadávky závisí od prijatia osobitného úkonu majiteľom práva, lehota začína plynúť odo dňa, v ktorom by sa pohľadávka stala splatnou, ak by majiteľ práva vykonal úkon čo najskôr.“

10 § 353¹ uvedeného zákonníka stanovuje:

„Zmluvné strany môžu svoj právny vzťah upraviť podľa slobodnej vôle, pokiaľ jeho obsah a účel neodporuje povahe (charakteru) vzťahu, zákonu alebo zásadám spoločenského spolunažívania.“

11 § 358 toho istého zákonníka stanovuje:

„1. Ak je predmetom záväzku peňažná suma vyjadrená v cudzej mene, dlžník môže poskytnúť službu v poľskej mene, pokiaľ zákon, súdne rozhodnutie, ktoré zakladá povinnosť alebo právny úkon nestanovujú plnenie v cudzej mene.

2. Hodnota cudzej meny sa vypočíta podľa priemerného kurzu stanoveného Národnou bankou Poľska ku dňu splatnosti pohľadávky, pokiaľ zákon, súdne rozhodnutie alebo právny úkon nestanovujú inak.

3. V prípade omeškania dlžníka môže veriteľ požiadať o plnenie v poľskej mene podľa priemerného kurzu stanoveného Národnou bankou Poľska v deň uskutočnenia platby.“

12 § 385¹ Občianskeho zákonníka stanovuje:

„1. Ustanovenia zmluvy uzatvorenej so spotrebiteľom, ktoré neboli dohodnuté individuálne, nie sú pre spotrebiteľa záväzné, ak jeho práva a povinnosti upravujú takým spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi a ktorý zjavne porušuje jeho záujmy (neprijateľné zmluvné podmienky). Toto ustanovenie neplatí pre podmienky, ktoré definujú hlavné povinnosti strán, predovšetkým cenu alebo odmenu, ak boli jednoznačne formulované.

2. Ak nejaké ustanovenie zmluvy nie je podľa odseku 1 pre spotrebiteľa záväzné, ostatné ustanovenia zmluvy zostávajú pre strany záväzné.

3. Za ustanovenia zmluvy uzavretej so spotrebiteľom, ktoré neboli dojednané individuálne, sa považujú tie ustanovenia zmluvy, na ktorých obsah spotrebiteľ nemal žiaden skutočný vplyv. To platí najmä o ustanoveniach zmluvy, ktoré pochádzajú zo vzoru zmluvy, ktorý spotrebiteľovi navrhol zmluvný partner.

...“

13 § 385² tohto zákonníka znie:

„Pre skúmanie zlučiteľnosti ustanovení zmluvy s dobrými mravmi je určujúci čas uzavretia zmluvy pri zohľadnení obsahu zmluvy, okolností uzavretia zmluvy, ako aj ostatných zmlúv, ktoré majú súvislosť so zmluvou obsahujúcou ustanovenia, ktoré sú predmetom skúmania.“

14 Ustawa o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení zákon o bankovníctve) z 29. júla 2011 (Dz. U. č. 165 z roku 2011, položka 984, ďalej len „zákon z 29. júla 2011“) nadobudol účinnosť 26. augusta 2011.

15 Podľa § 1 ods. 1 zákona z 29. júla 2011:

„[Ustawa – Prawo bankowe (zákon o bankovníctve) z 29. augusta 1997 (Dz. U. č. 72 z roku 2002, položka 665), v znení zmien] sa mení takto:

1. v §69:

a) v odseku 2 sa za bod 4 vkladá bod 4a, ktorý znie:

„4a. v prípade zmluvy o úvere vyjadrenej v inej mene alebo indexovanej na inú menu, než je poľská mena, [sa upravila] podrobné pravidlá stanovujúce spôsob a dátum určenia kurzu cudzej meny, na základe ktorého sa vypočítajú najmä výška úveru, jeho splácanie a mesačné splátky (istina a úroky), ako aj pravidlá prepočtu do cudzej meny, v ktorej je úver poskytnutý alebo splácaný“;

b) za odsek 2 sa vkladá nový odsek 3, ktorý znie:

„3. V prípade úverovej zmluvy vyjadrenej v inej mene alebo indexovanej na inú menu, než je poľská mena, môže dlžník splatiť mesačné splátky (istina a úroky) a predčasne splatiť celú sumu úveru alebo jeho časť priamo v tejto mene. V takom prípade zmluva o úvere stanovuje aj pravidlá otvorenia a vedenia účtu na výber finančných prostriedkov určených na splatenie úveru, ako aj pravidlá splácania prostredníctvom tohto účtu.“

16 § 4 uvedeného zákona stanovuje:

„V prípade úverov alebo pôžičiek uzavretých dlžníkom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona sa § 69 ods. 2 bod 4a a § 75b zákona uvedeného v § 1 uplatňujú na úvery alebo pôžičky, ktoré neboli splatené v plnej výške, do výšky časti úveru alebo pôžičky, ktorá sa má splatiť. Banka v tejto súvislosti bezplatne zmení zmluvu o úvere alebo zmluvu o pôžičke.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 V roku 2008 uzavreli I.W. a R.W. ako spotrebitelia zmluvu o hypotekárnom úvere s právnym predchodcom banky Bank BPH, pričom doba trvania tohto úveru bola dohodnutá na 360 mesiacov (30 rokov). Táto zmluva bola vyjadrená v poľských zlotých (PLN), ale indexovaná bola na cudziu menu, konkrétne švajčiarsky frank (CHF).

18 Z vysvetlení poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že títo dlžníci boli informovaní o skutočnosti, že výmenný kurz švajčiarskeho franku sa môže zvýšiť, čo by malo vplyv na výšku mesačných splátok uvedeného úveru. Podľa žiadosti banky v tomto zmysle uvedení dlžníci predložili vyhlásenie, podľa ktorého si želali zvoliť indexáciu svojho úveru na kurz švajčiarskeho franku, a to aj napriek tomu, že boli riadne informovaní o rizikách spojených s úverom poskytnutým v cudzej mene.

19 Podľa ustanovení tejto zmluvy sa úver splácal v poľských zlotých, pričom zostatok úveru, ako aj mesačné splátky sa počítali na základe výmenného kurzu pre predaj meny CHF, zvýšené o predajnú maržu cudzej meny zo strany banky. Metóda určenia marže banky nebola v uvedenej zmluve spresnená.

20 § 1 ods. 1 zmluvy o úvere stanovuje:

„Banka poskytne dlžníkovi úver v sume... PLN indexovaný na kurz [švajčiarskeho franku]... a dlžník sa zaväzuje využiť úver v súlade s ustanoveniami zmluvy, splatiť sumu použitého úveru spolu s úrokmi v splátkach stanovených v zmluve a zaplatiť banke provízie, poplatky a iné pohľadávky stanovené v zmluve. ...

Ku dňu vyplatenia úveru je suma úveru vyjadrená v mene, na ktorú je úver indexovaný podľa kurzu pre nákup cudzej meny, na ktorú je úver indexovaný, uvedeného v kurzovom lístku pre nákup/predaj pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou, ktorý je podrobne opísaný v § 17, a následne je zostatok v cudzej mene denne prepočítaný na poľský zlotý na základe kurzu pre predaj cudzej meny, na ktorú je úver indexovaný a ktorý je uvedený v kurzovom lístku pre nákup/predaj pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou, ktorý je podrobne opísaný v § 17.“

21 § 7 ods. 2 tejto zmluvy stanovuje:

„Poskytnutie sumy úveru uvedenej v žiadosti o poskytnutie úveru sa vykoná prevodom na bankový účet vedený v poľskej banke uvedený v tejto žiadosti. Deň prevodu sa bude považovať za deň poskytnutia použitého úveru. V každom prípade bude suma vyplatená v poľských zlotých prepočítaná na menu, na ktorú sa úver indexuje podľa kurzu pre nákup/predaj pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou uplatniteľného v čase vyplatenia úveru bankou.“

22 § 10 ods. 6 uvedenej zmluvy znie:

„Vypočítanie každej splátky vykonanej dlžníkom sa vykoná na základe kurzu pre predaj cudzej meny, na ktorú je indexovaný úver, uvedeného v kurzovom lístku pre nákup/predaj pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou uplatniteľného v deň [pripísania] prostriedkov na účet banky. ...“

23 § 17 zmluvy o úvere stanovuje:

„1. Na výpočet operácií poskytnutia a vrátenia úverov sa uplatňujú príslušné kurzy pre nákup/predaj cudzích mien pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou uvedené v ponuke banky uplatniteľné v deň uskutočnenia operácií.

2. Kurzy pre nákup sú definované ako priemerné kurzy [poľského zlotý] k príslušným menám uverejnené v kurzovom lístku priemerných kurzov Poľskej národnej banky znížené o nákupnú maržu.

3. Kurzy pre predaj sú definované ako priemerné kurzy [poľského zlotý] k príslušným menám uverejnené v kurzovom lístku priemerných kurzov Poľskej národnej banky zvýšené o predajnú maržu.
4. Na výpočet kurzov pre nákup a predaj pre hypotekárne úvery poskytnuté bankou sa uplatňuje kurz [poľského zlotý] k daným cudzím menám uverejnený v kurzovom lístku priemerných kurzov Poľskej národnej banky pre daný pracovný deň, ktoré sú korigované nákupnými a predajnými maržami banky.
5. Kurzy pre nákup/predaj uplatniteľné v daný pracovný deň na hypotekárne úvery poskytnuté bankou v mene uvedenej v jej ponuke určí banka po 15.00 hod. predchádzajúceho pracovného dňa a sú zobrazené v sídle banky a uverejnené na jej internetovej stránke...”
- 24 Táto zmluva o úvere bola doplnená dodatkom podpísaným zmluvnými stranami 7. marca 2011 (ďalej len „dodatok“), ktorý obsahoval jednak ustanovenia stanovujúce spôsoby určenia marže banky Bank BPH. Na druhej strane tento dodatok stanovoval, že dlžníci sú odteraz oprávnení splatiť svoj úver vo zvolenej mene indexácie, a to švajčiarskom franku, ktorú si môžu zaobstarať aj na voľnom trhu.
- 25 I.W. a R.W., konfrontovaní s nárastom kurzu švajčiarskeho franku, namietali pred vnútroštátnym súdom zneužívajúcu povahu indexácie úveru na švajčiarsky frank, pričom žiadali zrušenie zmluvy a vrátenie všetkých súm zaplatených z titulu platenia úrokov a nákladov spojených s uvedenou zmluvou.
- 26 Podľa vnútroštátneho súdu sa podmienky týkajúce sa indexácie poskytnutého úveru, ako aj spôsobu určenia kurzu cudzej meny, v ktorej možno úver splácať, týkajú hlavného predmetu zmluvy. V rozsahu, v akom sa domnieva, že tieto podmienky boli zrozumiteľné a jasné a že dlžníci pochopili ich rozsah a dôsledky, čo písomne potvrdili banke Bank BPH, nemožno sa dovolávať nekalej povahy týchto podmienok.
- 27 Naopak ten istý súd považuje tieto podmienky za nekalé v rozsahu, v akom umožňujú banke Bank BPH získať maržu spojenú s nákupom a predajom cudzej meny. Keďže spôsob stanovenia tejto marže nebol v pôvodnej zmluve o úvere spresnený, vnútroštátny súd z toho vyvodil, že uvedená marža vytvára značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa.
- 28 Hoci podľa neho nekalá povaha zmluvných ustanovení týkajúcich sa marže banky Bank BPH pre nákup/predaj cudzej meny zanikla uzavretím medzi zmluvnými stranami dodatku, ktorý definuje spôsoby stanovenia takej marže banky, vnútroštátny súd sa v prvom rade pýta, v akom rozsahu môže mať pôvodná nekalá povaha týchto ustanovení vplyv na platnosť ustanovenia o indexácii, či dokonca zmluvy o úvere ako celku.
- 29 V druhom rade sa vnútroštátny súd pýta, či môže vylúčiť uplatnenie samotných zmluvných ustanovení týkajúcich sa marže banky s tým, že zachová platnosť ustanovenia o indexácii a zmluvy, hoci súdny zásah v tejto súvislosti by mal za následok zmenu zmyslu tohto ustanovenia.
- 30 V treťom rade tento súd uvádza, že zákon z 29. júla 2011 už stanovuje pravidlá určenia spôsobu prepočtu meny pre úvery vyjadrené v cudzích menách. Z toho vyvodzuje, že cieľ odstránenia od používania nekalých podmienok už neodôvodňuje zákaz zmeny alebo nahradenia nekalej podmienky vnútroštátnym súdom, ktorý konštatuje existenciu takýchto podmienok v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, najmä ak takéto konštatovanie môže viesť k neplatnosti zmluvy ako celku.
- 31 Vo štvrtom rade sa vnútroštátny súd pýta, či je právo na vrátenie, ktoré vzniká spotrebiteľovi v dôsledku vyhlásenia neplatnosti nekalej podmienky, neoddeliteľne spojené s rozhodnutím vnútroštátneho súdu, ktorým sa konštatuje táto nekalá povaha, alebo či jeho priznanie vyžaduje výslovný návrh spotrebiteľa v rámci iného konania, ktoré môže podliehať premlčacím lehotám.

32 V piatom a poslednom rade má vnútroštátny súd pochybnosti, pokiaľ ide o rozsah poučovacej povinnosti, ktorá by mu mohla prislúchať vo vzťahu k spotrebiteľovi, keďže spotrebiteľ by mal mať možnosť rozhodnúť sa, či sa chce vzdať uplatnenia nekalej povahy podmienky zmluvy, ktorej je zmluvnou stranou.

33 Za týchto podmienok Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny (Krajský súd Gdansk, XV. občianskoprávne oddelenie, Poľsko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa článok 3 ods. 1 a 2 v spojení s článkom 4 ods. 1, článkom 6 ods. 1 a článkom 7 ods. 1 smernice 93/13... vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd je povinný konštatovať nekalú povahu (v zmysle článku 3 ods. 1 [tejto] smernice) zmluvnej podmienky uzavretej so spotrebiteľom, aj keď v čase vyhlásenia rozsudku v nadväznosti na zmenu obsahu zmluvy zmluvnými stranami vo forme dodatku bola podmienka zmenená tak, že nemá nekalú povahu a konštatovanie nekalej povahy podmienky v jej pôvodnom znení môže mať za následok zrušenie (vyhlásenie neplatnosti) celej zmluvy?
2. Má sa článok 6 ods. 1 v spojení s článkom 3 [ods. 1 a 2] druhou vetou a článkom 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd môže konštatovať nekalú povahu len niektorých prvkov zmluvnej podmienky týkajúcej sa výmenného kurzu stanoveného bankou pre cudziu menu, na ktorú sa indexuje poskytnutý spotrebiteľský úver (ako vo veci samej), teda odstráni jednostranne a nejasným spôsobom dohodnutú maržu banky, ktorá je zložkou výmenného kurzu, a ponechá jednoznačné ustanovenie, ktoré odkazuje na stredný kurz centrálnej banky (Národná banka Poľska), čo nevyžaduje nahradenie odstráneného obsahu akýmkoľvek právnym ustanovením, čo bude viesť k navráteniu skutočnej rovnováhy medzi spotrebiteľom a predajcu alebo dodávateľom, hoci sa zmení podstata ustanovenia týkajúceho sa splnenia záväzku spotrebiteľom spôsobom, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší?
3. Má sa článok 6 ods. 1 v spojení s článkom 7 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že aj v situácii, keď vnútroštátny zákonodarcu stanoví prostriedky na predchádzanie ďalšiemu používaniu takých nekalých podmienok v zmluvách, ako vo veci samej, prostredníctvom prijatia predpisov, ktoré bankám ukládajú povinnosť uviesť konkrétne spôsoby a [referenčné] lehoty na určenie výmenného kurzu, na základe ktorého sa vypočítava najmä výška úveru, mesačné splátky (istina a úroky), ako aj spôsoby prepočtu na menu, v ktorej je úver poskytnutý alebo splatený, verejný záujem bráni konštatovaniu nekalosti len niektorých prvkov zmluvnej podmienky spôsobom opísaným v druhej otázke?
4. Má sa neplatnosť zmluvy uvedená v článku 6 ods. 1 smernice 93/13, ktorá vyplýva z vylúčenia nekalých zmluvných podmienok uvedených v článku 2 písm. a) v spojení s článkom 3 [uvedenej] smernice vykladať v tom zmysle, že je sankciou, ktorá môže nastať ako dôsledok konštitutívneho rozhodnutia súdu vydaného na výslovnú žiadosť spotrebiteľa s účinkami od momentu uzavretia zmluvy, teda *ex tunc*, a nároky spotrebiteľa a predajcu alebo dodávateľa na vrátenie sú vymáhateľné súčasne s právoplatnosťou rozsudku?
5. Má sa článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie z 30. marca 2010 (Ú. v. EÚ C 83, 2010, s. 389) vykladať v tom zmysle, že vnútroštátnemu súdu ukladá povinnosť poučiť spotrebiteľa, ktorý sa domáha vyhlásenia neplatnosti zmluvy z dôvodu odstránenia nekalých podmienok, o právnych dôsledkoch tohto rozhodnutia, vrátane nárokov zo strany predajcu alebo dodávateľa (banka) na vrátenie, aj keď neboli uplatnené v predmetnom konaní, ako aj o tých, ktorých platnosť nie je jasne určená, aj keď je spotrebiteľ zastúpený právnym zástupcom?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 34 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd je povinný konštatovať nekalú povahu podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, aj keď vada tejto podmienky bola odstránená v dôsledku uzavretia dodatku k tejto zmluve medzi týmito zmluvnými stranami a konštatovanie nekalej povahy podmienky v jej pôvodnom znení môže viesť k neplatnosti zmluvy.

O prípustnosti

- 35 I.W. a R.W. namietajú neprípustnosť tejto otázky z dôvodu, že opis skutkových okolností v návrhu na začatie prejudiciálneho konania nezodpovedá skutkovému stavu vo veci samej. Spochybňujú najmä skutočnosť, že dodatok umožnil napraviť nekalú povahu pôvodnej podmienky indexácie, keďže mechanizmus indexácie ako celok je nekalý. Vnútroštátny súd sa pritom nesprávne domnieval, že len skutočnosť týkajúca sa marže banky Bank BPH spojenjej s devízovými operáciami je nekalá.
- 36 V tejto súvislosti treba uviesť, že vnútroštátny súd sa domnieva, že podľa § 385¹ ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka sa podmienky zmluvy, o ktoré ide vo veci samej, týkajúce sa indexácie výšky úveru, ako aj podmienky týkajúce sa pravidiel určenia kurzu týkajú hlavného predmetu zmluvy v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13. Navyše podľa tohto súdu neboli jasne a zrozumiteľne formulované iba samostatné prvky podmienok o mechanizme indexácie vzťahujúce sa na maržu banky. Dospel tak k záveru, že ostatné prvky podmienok o mechanizme indexácie neboli nekalé.
- 37 Treba však pripomenúť, že v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktoré je založené na jasnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom, má výlučne vnútroštátny súd právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav veci, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo (rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Sociétés Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 46).
- 38 Preto je Súdny dvor viazaný zistením a posúdením skutkových okolností, ktoré vykonal vnútroštátny súd, takže I.W. a R.W. ich nemôžu v rámci tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania spochybniť.
- 39 Pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v skutkovom a právnom rámci, ktorý tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorého správnosť Súdny dvor neprináleží preverovať, platí okrem toho prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podanom vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené (rozsudok z 19. septembra 2019, Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, bod 40 a citovaná judikatúra).
- 40 Keďže v prejednávanej veci vnútroštátny súd vymedzil právny a skutkový rámec umožňujúci Súdny dvor odpovedať na prvú položenú otázku a Súdny dvor neprináleží preverovať správnosť tohto rámca, treba konštatovať, že táto otázka je prípustná.
- 41 Za týchto podmienok je opodstatnené odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku.

O veci

- 42 Treba pripomenúť, že podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluve uzatvorenej so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli pre spotrebiteľov záväzné (rozsudok z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 22 a citovaná judikatúra).
- 43 Zmluvnú podmienku vyhlásenú za nekalú tak treba v zásade chápať tak, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky (rozsudok z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 23 a citovaná judikatúra).
- 44 V dôsledku toho v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 prináleží vnútroštátnemu súdu, aby neuplatnil nekalé podmienky tak, aby tieto podmienky nemali záväzné účinky voči spotrebiteľovi, iba žeby bol spotrebiteľ proti tomu (rozsudky z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 24 a citová judikatúra, ako aj z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 29).
- 45 Podľa vnútroštátneho súdu zmena zmluvy formou dodatku, ktorej predmetom boli pôvodné ustanovenia o indexácii, umožnila odstrániť vadu, ktorú obsahovali, a obnovila rovnováhu medzi povinnosťami a právami predajcu alebo dodávateľa a spotrebiteľov. Ustanovenia o indexácii vo svojom pôvodnom znení teda od podpisu dodatku už nezaväzovali zmluvné strany zmluvy o úvere.
- 46 V tomto kontexte treba zdôrazniť, že právo na účinnú ochranu spotrebiteľa zahŕňa aj oprávnenie neuplatňovať si svoje práva, takže prípadne treba vziať do úvahy vôľu vyjadrenú spotrebiteľom vtedy, keď si je vedomý toho, že nekalá podmienka nie je záväzná, nepraje si však, aby bolo vylúčené jej uplatnenie, čím vyslovuje slobodný a vedomý súhlas s dotknutou podmienkou (rozsudok z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 25).
- 47 Smernica 93/13 totiž nevytvára povinný systém ochrany proti používaniu nekalých podmienok zo strany predajcov alebo dodávateľov, ktoré zaviedla v prospech spotrebiteľov. Preto keď spotrebiteľ uprednostní, že sa nebude dovolávať tohto systému ochrany, tento systém sa neuplatní (rozsudok z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 26 a citovaná judikatúra).
- 48 Analogicky sa spotrebiteľ môže vzdať uplatnenia nekalej povahy podmienky prostredníctvom zmluvy o novácii, ktorou sa spotrebiteľ vzdáva účinkov, ktoré by spôsobilo vyhlásenie nekalej povahy takejto podmienky s výhradou, že toto vzdanie sa vyplýva zo slobodného a vedomého súhlasu (rozsudok z 9. júla 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, bod 28).
- 49 Z vyššie uvedeného vyplýva, že systém stanovený smernicou 93/13 nemôže brániť tomu, aby zmluvné strany napravili nekalú povahu podmienky, ktorú obsahuje, tak, že ju zmenia zmluvne, pokiaľ na jednej strane vzdanie sa zo strany spotrebiteľa uplatnenia nekalej povahy vyplýva z jeho slobodného a vedomého súhlasu a na druhej strane nová pozmeňujúca podmienka nie je sama osebe nekalá, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.
- 50 Ak by mal vnútroštátny súd dospieť k záveru, že v prejednávanej veci spotrebiteľia si neboli vedomí právnych následkov, ktoré pre nich vyplývajú z takéhoto vzdania sa práva, treba pripomenúť, ako bolo uvedené v bode 43 tohto rozsudku, že zmluvnú podmienku, ktorá bola vyhlásená za nekalú, treba v zásade chápať tak, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky, a to s dôsledkom navrátenia právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala (pozri rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 41 a citovaná judikatúra).

- 51 Povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatniť nekalú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá zaplatenie súm, ktoré sa preukážu ako neoprávnené, má totiž v zásade reštitučný účinok, ktorý sa vzťahuje na tie isté sumy (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 62).
- 52 Vnútroštátnemu súdu preto prináleží obnoviť situáciu, v ktorej by sa nachádzali I.W. a R.W. v prípade neexistencie pôvodnej podmienky, ktorej nekalú povahu konštatuje.
- 53 Pokiaľ ide o vplyv konštatovania nekalosti zmluvných podmienok na platnosť dotknutej zmluvy, treba najskôr zdôrazniť, že podľa článku 6 ods. 1 *in fine* smernice 93/13 bude uvedená „zmluva... podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok“.
- 54 Ďalej podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora smernica 93/13 nevyžaduje, aby vnútroštátny súd neuplatnil, okrem podmienky vyhlásenej za nekalú, podmienky, ktoré neboli považované za nekalé. Treba totiž pripomenúť, že cieľom sledovaným touto smernicou je ochrana spotrebiteľa a nastolenie rovnováhy medzi zmluvnými stranami vylúčením uplatnenia podmienok považovaných za nekalé, pričom sa má v zásade zachovať platnosť iných podmienok predmetnej zmluvy (rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 75).
- 55 V tejto súvislosti cieľ sledovaný normotvorcom Únie v rámci uvedenej smernice nespočíva v určení neplatnosti všetkých zmlúv obsahujúcich nekalé podmienky (rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 31).
- 56 Pokiaľ ide o kritériá, ktoré umožňujú posúdiť, či zmluva môže skutočne naďalej platiť bez nekalých podmienok, treba uviesť, že tak znenie článku 6 ods. 1 smernice 93/13, ako aj požiadavky týkajúce sa právnej istoty hospodárskych činností hovoria pri výklade tohto ustanovenia v prospech objektívneho prístupu, takže situáciu jednej zo zmluvných strán nemožno považovať za rozhodujúce kritérium, ktoré rozhoduje o ďalšom osude zmluvy (rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 32).
- 57 Pri posudzovaní otázky, či zmluva obsahujúca jednu alebo viacero nekalých podmienok môže naďalej platiť bez uvedených podmienok, tak konajúci súd nemôže vychádzať výlučne z prípadnej výhodnosti určenia neplatnosti celej uvedenej zmluvy pre spotrebiteľa (rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 33).
- 58 V prejednávanej veci sa vnútroštátny súd domnieva, že uzavretím dodatku zmluvné strany odstránili vadu, ktorú obsahovali pôvodné nekalé podmienky, a obnovili rovnováhu medzi povinnosťami a právami týchto zmluvných strán vyplývajúcimi zo zmluvy.
- 59 Ciele smernice 93/13, ako sú pripomenuté v bode 54 tohto rozsudku, sú pritom v plnom rozsahu splnené, ak je právna a skutková situácia, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal v prípade neexistencie nekalej podmienky, obnovená a vada zmluvy bola zmluvnými stranami odstránená uzavretím dodatku, pokiaľ si tento spotrebiteľ pri tomto uzatvorení bol vedomý nezáväznej povahy tejto podmienky a dôsledkov, ktoré z toho vyplývajú.
- 60 Z článku 6 ods. 1 smernice 93/13 teda nevyplýva, že v situácii, v ktorej vzdanie sa zo strany spotrebiteľa uplatnenia nekalej povahy vyplýva z jeho slobodného a vedomého súhlasu, konštatovanie nekalej povahy pôvodných podmienok dotknutej zmluvy by malo za následok zrušenie zmluvy zmenenej dodatkom, aj keby na jednej strane odstránenie týchto podmienok viedlo k zrušeniu celej zmluvy v pôvodnom znení, a na druhej strane by takéto vyhlásenie neplatnosti bolo v prospech spotrebiteľa.

- 61 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátnemu súdu prináleží konštatovať nekalú povahu podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, aj keď ju tieto zmluvné strany zmenili zmluvne. Takéto konštatovanie vedie k obnoveniu situácie, ktorá by nastala u spotrebiteľa v prípade neexistencie tejto podmienky, ktorej nekalá povaha by bola konštatovaná, s výnimkou prípadu, ak by sa spotrebiteľ vzdal prostredníctvom zmeny uvedenej nekalej podmienky takéhoto obnovenia slobodným a vedomým súhlasom, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu. Z tohto ustanovenia však nevyplýva, že by konštatovanie nekalej povahy pôvodnej podmienky malo v zásade za následok zrušenie zmluvy, keďže zmena tejto podmienky umožnila obnoviť rovnováhu medzi povinnosťami a právami týchto zmluvných strán vyplývajúcimi zo zmluvy a odstrániť vadu, ktorú obsahovala.

O druhej a tretej otázke

- 62 Svojou druhou a treťou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátny súd odstránil len nekalú časť podmienky zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, najmä ak je cieľ odstrašenia sledovaný touto smernicou zabezpečený vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré upravujú jej používanie.
- 63 Na úvod treba uviesť, že I.W. a R.W. spochybňujú prípustnosť tretej otázky, keďže touto otázkou vnútroštátny súd požaduje od Súdneho dvora výklad vnútroštátneho práva.
- 64 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry citovanej v bode 37 tohto rozsudku má v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktoré je založené na jasnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom, výlučne vnútroštátny súd právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav v spore vo veci samej, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo. Ak sa teda položená otázka týka výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť.
- 65 Keďže sa teda tretia otázka týka výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13, Súdny dvor má právomoc o nej rozhodnúť.
- 66 Treba pripomenúť, že v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13 má vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o nekalej zmluvnej podmienke, len povinnosť túto podmienku neuplatniť, aby voči spotrebiteľovi nevyvolávala záväzné účinky, pričom v zásade nemá právomoc meniť obsah tejto podmienky. Táto zmluva musí totiž v zásade existovať ďalej bez akejkoľvek ďalšej zmeny okrem odstránenia uvedenej podmienky, pokiaľ je jej takáto ďalšia existencia možná v súlade s pravidlami vnútroštátneho práva (rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 73).
- 67 Ak teda vnútroštátny súd konštatuje neplatnosť nekalej podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd mohol doplniť túto zmluvu tak, že zmení obsah tejto podmienky (rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 53 a citovaná judikatúra).
- 68 Ak by totiž vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takej zmluve, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13. Takáto právomoc by tak mohla prispieť k odstráneniu účinku odstrašenia na predajcov alebo dodávateľov tým, že sa takéto nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnia, pretože predajcovia alebo dodávatelia by zostali v pokušení použiť tieto podmienky s vedomím, že aj keby boli

vyhlásené za neplatné, vnútroštátny súd by mohol zmluvu upraviť v nevyhnutnom rozsahu tak, že bude chrániť záujem uvedených predajcov alebo dodávateľov (rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 54 a citovaná judikatúra).

- 69 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uvádza, že odstránenie časti podmienky indexácie hypotekárneho úveru, o ktorú ide vo veci samej, týkajúcej sa marže banky, nespôsobuje žiadnu medzeru, ktorá by si vyžadovala pozitívny zásah z jeho strany. Zdôrazňuje však, že toto odstránenie mení podstatu zmluvnej podmienky v jej pôvodnom znení.
- 70 Súdny dvor pritom rozhodol, že ustanovenia smernice 93/13 bránia tomu, aby zmluvná podmienka, ktorá bola posúdená ako nekalá, mohla sčasti aj tak naďalej platiť, a to tak, že sa zrušia prvky, ktoré spôsobujú jej nekalosť, ak by takéto zrušenie viedlo k zmene obsahu uvedenej podmienky s dosahom na jej podstatu (rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 64).
- 71 Len vtedy, ak by časť podmienky indexácie hypotekárneho úveru, o ktorú ide vo veci samej, týkajúca sa marže banky Bank BPH spočívala v zmluvnom záväzku odlišnom od ostatných zmluvných dohôd, ktorý by mohol byť predmetom individuálneho preskúmania jeho nekalej povahy, by ju vnútroštátny súd mohol zrušiť.
- 72 Smernica 93/13 totiž nevyžaduje, aby vnútroštátny súd okrem podmienky vyhlásenej za nekalú vylúčil aj podmienky, ktoré neboli ako také kvalifikované, keďže cieľ sledovaný normotvorcom v rámci tejto smernice spočíva v ochrane spotrebiteľa a obnovení rovnováhy medzi zmluvnými stranami tým, že sa vylúči uplatnenie podmienok považovaných za nekalé, pričom sa v zásade zachová platnosť ostatných podmienok dotknutej zmluvy (rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 75).
- 73 Súdny dvor tak rozhodol, že pokiaľ ide o podmienky zmluvy o úvere týkajúce sa bežných úrokov a úrokov z omeškania, zrušenie podmienky zmluvy o úvere stanovujúcej sadzbu úrokov z omeškania z dôvodu jej nekalej povahy by malo tiež viesť k zrušeniu podmienky tejto zmluvy stanovujúcej sadzbu bežných úrokov, a to o to viac, že tieto rozdielne podmienky musia byť jasne odlíšené (rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 76).
- 74 Tieto úvahy sa uplatňujú bez ohľadu na to, akým spôsobom je formulovaná zmluvná podmienka stanovujúca úroky z omeškania a zmluvná podmienka stanovujúca bežné úroky. Konkrétne, tieto úvahy platia nielen, keď je sadzba úrokov z omeškania vymedzená nezávisle od sadzby bežných úrokov v odlišnej podmienke, ale aj keď je sadzba úrokov z omeškania vymedzená vo forme navýšenia sadzby bežných úrokov o určitý počet percentuálnych bodov. V tomto poslednom uvedenom prípade, kde nekalá podmienka spočíva v tomto navýšení, smernica 93/13 vyžaduje len zrušenie uvedeného navýšenia (rozsudok zo 7. augusta 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 77).
- 75 Okrem toho možnosť priznaná vnútroštátnemu súdu výnimočne odstrániť nekalú časť podmienky zmluvy medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôže byť spochybnená existenciou vnútroštátnych ustanovení, ktoré tým, že upravujú použitie takejto podmienky, zabezpečujú cieľ odstrašenia sledovaný touto smernicou, ako je pripomenutý v bode 68 tohto rozsudku.
- 76 V prejednávanej veci z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že od prijatia zákona z 29. júla 2011, ku ktorému došlo po uzavretí zmluvy a dodatku, o ktoré ide vo veci samej, banky už nemôžu používať ustanovenia o indexácii v takej forme, aká je uvedená v rámci prejednávaneho prípadu. Podľa ustanovení tohto zákona už musí zmluva o úvere vyjadrenom v cudzej mene obsahovať informácie týkajúce sa metód a dátumov určenia výmenného kurzu, na základe ktorého sa vypočíta výška úveru a mesačné splátky, ako aj pravidlá prepočtu cudzej meny.

- 77 Súdny dvor pritom rozhodol že hoci článok 7 ods. 1 smernice 93/13 nebráni tomu, aby členské štáty prostredníctvom právnej úpravy ukončili používanie nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov, nič to nemení na tom, že zákonodarcu má v tomto kontexte povinnosť dodržiavať požiadavky, ktoré vyplývajú z článku 6 ods. 1 tejto smernice (rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 42).
- 78 Skutočnosť, že zmluvná podmienka bola na základe vnútroštátnej právnej úpravy vyhlásená za nekalú a neplatnú, pričom bola nahradená novou podmienkou, totiž nemôže viesť k oslabeniu takej ochrany zaručenej v prospech spotrebiteľov, aká je pripomenutá v bode 54 tohto rozsudku (pozri analogicky rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 43).
- 79 Za týchto podmienok prijatie ustanovení, ktoré upravujú použitie zmluvnej podmienky a prispievajú k zabezpečeniu odstrašujúceho účinku sledovaného smernicou 93/13, pokiaľ ide o správanie predajcov alebo dodávateľov, normotvorcom, nemá vplyv na práva, ktoré táto smernica priznáva spotrebiteľovi.
- 80 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na druhú a tretiu otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že na jednej strane nebránia tomu, aby vnútroštátny súd odstránil len nekalú časť podmienky zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak je cieľ odstrašenia sledovaný touto smernicou zabezpečený vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré upravujú jej používanie, pokiaľ táto časť podmienky spočíva v odlišnom zmluvnom záväzku, ktorý by mohol byť predmetom individuálneho preskúmania jeho nekalej povahy. Na druhej strane tieto ustanovenia bránia tomu, aby vnútroštátny súd odstránil len nekalú časť podmienky zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak by takéto odstránenie viedlo k zmene obsahu uvedenej podmienky s dosahom na jej podstatu, čo prináleží overiť tomuto súdu.

O štvrtej otázke

- 81 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že vyhlásenie neplatnosti zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom z dôvodu konštatovania nekalej povahy podmienky tejto zmluvy predstavuje sankciu stanovenú touto smernicou, ktorá vyplýva zo súdneho rozhodnutia vydaného na výslovnú žiadosť spotrebiteľa, a vedie k vzniku práva spotrebiteľa na vrátenie súm, ktoré predajca alebo dodávateľ neoprávnene získal, alebo nastáva zo zákona nezávisle na vôli tohto spotrebiteľa.
- 82 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje, že nekalé podmienky použité v zmluve uzavretej so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa vnútroštátneho práva členských štátov nie sú záväzné pre spotrebiteľa a že zmluva je podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.
- 83 Cieľom tohto ustanovenia a najmä jeho druhej časti vety nie je vyhlásiť všetky zmluvy obsahujúce nekalé podmienky za neplatné, ale nahradiť formálnu rovnováhu, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť, pričom sa spresňuje, že predmetná zmluva musí v zásade ďalej existovať bez akejkoľvek zmeny okrem zmeny vyplývajúcej z vypustenia nekalých podmienok. Ak je táto podmienka splnená, predmetnú zmluvu možno podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 zachovať, pokiaľ je v súlade s pravidlami vnútroštátneho práva takáto ďalšia existencia zmluvy bez nekalých podmienok právne možná, čo je potrebné overiť podľa objektívneho prístupu (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 39 a citovaná judikatúra).
- 84 Z toho vyplýva, že samotný článok 6 ods. 1 druhá časť vety smernice 93/13 nestanovuje kritériá upravujúce možnosť, aby zmluva mohla ďalej existovať bez nekalých podmienok, ale ponecháva na vnútroštátny právny poriadok, aby ich stanovil v súlade s právom Únie. Prináleží teda členským

štátom, aby prostredníctvom svojho vnútroštátneho práva definovali spôsoby, v rámci ktorých sa konštatuje nekalá povaha podmienky obsiahnutej v zmluve a za ktorých platia konkrétne právne účinky tohto konštatovania. V každom prípade takéto konštatovanie musí umožniť navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by takáto nekalá podmienka neexistovala (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 66).

- 85 Z toho, čo bolo uvedené, po prvé vyplýva, že pokiaľ sa vnútroštátny súd domnieva, že na základe relevantných ustanovení jeho vnútroštátneho práva nie je zachovanie zmluvy bez nekalých podmienok, ktoré obsahuje, možné, článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v zásade nebráni tomu, aby bola vyhlásená za neplatnú (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 43).
- 86 Vyhlásenie neplatnosti zmluvy, ktorej nekalá povaha jednej z podmienok bola konštatovaná, tak nemôže predstavovať sankciu stanovenú smernicou 93/13.
- 87 Okrem toho, pokiaľ ide osobitne o premlčacie lehoty, Súdny dvor už konštatoval, že určenie primeraných lehôt na podanie žalôb pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty je v súlade s právom Únie (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 69).
- 88 Po druhé otázka, odkedy vyhlásenie neplatnosti zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, vyvoláva účinky, závisí výlučne od vnútroštátneho práva, pokiaľ je zabezpečená ochrana zaručená spotrebiteľom ustanoveniami smernice 93/13.
- 89 Po tretie vyhlásenie neplatnosti zmluvy vo veci samej nemôže závisieť od výslovnej žiadosti spotrebiteľov v tomto zmysle, ale patrí do objektívneho uplatnenia kritérií stanovených podľa vnútroštátneho práva vnútroštátnym súdom.
- 90 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že dôsledky súdneho konštatovania existencie nekalkej podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom patria do pôsobnosti ustanovení vnútroštátneho práva, pričom otázka ďalšej existencie takejto zmluvy musí byť vnútroštátnym súdom posúdená *ex offio* podľa objektívneho prístupu na základe týchto ustanovení.

O piatej otázke

- 91 Svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý konštatuje nekalú povahu podmienky zmluvy uzavretej predajcom alebo dodávateľom so spotrebiteľom, aby spotrebiteľa poučil o právnych dôsledkoch, ktoré môže spôsobiť zrušenie takejto zmluvy bez ohľadu na skutočnosť, či je spotrebiteľ zastúpený právnym zástupcom.
- 92 V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý konštatoval nekalú povahu podmienky a musí z toho vyvodiť právne dôsledky, dodržiavať požiadavky účinnej súdnej ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie tak, ako je zaručená článkom 47 Charty. Medzi tieto požiadavky patrí zásada kontradiktórnosti, ktorá je súčasťou práva na obhajobu a ktorá zaväzuje súd najmä vtedy, keď rozhoduje spor na základe dôvodu uplatneného *ex offio* (rozsudok z 21. februára 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 29 a citovaná judikatúra).

- 93 Okrem toho Súdny dvor rozhodol, že v prípade, že vnútroštátny súd, ktorý na základe informácií o skutkových a právnych okolnostiach, ktorými disponuje, zistil, že podmienka patrí do pôsobnosti smernice 93/13, konštatuje, že táto podmienka má nekalú povahu, musí vo všeobecnosti o tom poučiť účastníkov konania v spore a vyzvať ich, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadrili spôsobom, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesnoprávne predpisy (rozsudok z 21. februára 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 31).
- 94 Platí teda, že vzhľadom na to, že uvedený systém ochrany pred nekalými podmienkami sa neuplatní, ak spotrebiteľ s tým nesúhlasí, tento spotrebiteľ musí mať *a fortiori* právo nesúhlasiť s tým, aby bol podľa tohto istého systému chránený proti škodlivým dôsledkom spôsobeným vyhlásením neplatnosti zmluvy ako celku, ak nechce túto ochranu využiť (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 55).
- 95 V tomto kontexte spotrebiteľ po tom, ako bol upovedomený vnútroštátnym súdom, môže neuplatniť nekalú a nezáväznú povahu zmluvnej podmienky, čím poskytne slobodný a vedomý súhlas s predmetnou podmienkou (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 66).
- 96 Z vyššie uvedeného vyplýva, že informácie, ktoré môže mať vnútroštátny súd k dispozícii na základe vnútroštátnych procesných pravidiel, sa zdajú o to dôležitejšie, že umožňujú spotrebiteľovi rozhodnúť sa, či sa chce vzdať ochrany, ktorá mu je zaručená v súlade so smernicou 93/13.
- 97 Na to, aby spotrebiteľ mohol dať svoj slobodný a vedomý súhlas, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v rámci vnútroštátnych procesných predpisov a so zreteľom na zásadu spravodlivosti v občianskoprávných konaniach objektívne a vyčerpávajúco pre účastníkov konania vymedzil právne dôsledky, ktoré môže spôsobiť zrušenie nekalej podmienky, a to bez ohľadu na to, či ich zastupuje právny zástupca alebo nie.
- 98 Takáto informácia je osobitne o to dôležitejšia, ak neuplatnenie nekalej podmienky môže mať za následok vyhlásenie neplatnosti celej zmluvy, ktoré prípadne spotrebiteľa vystavuje žiadostiam o vrátenie, ako to zamýšľala vnútroštátny súd vo veci samej.
- 99 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na piatu otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý konštatuje nekalú povahu podmienky zmluvy uzavretej predajcom alebo dodávateľom so spotrebiteľom, aby spotrebiteľa poučil v rámci vnútroštátnych procesných pravidiel a v nadväznosti na kontradiktórne konanie o právnych dôsledkoch, ktoré môže spôsobiť zrušenie takejto zmluvy bez ohľadu na skutočnosť, či je spotrebiteľ zastúpený právnym zástupcom.

O trovách

- 100 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (siedma komora) rozhodol takto:

1. Článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnemu súdu konštatovať nekalú povahu podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, aj keď ju tieto zmluvné strany zmenili zmluvne. Takéto konštatovanie vedie k obnoveniu situácie, ktorá by nastala u spotrebiteľa v prípade

neexistencie tejto podmienky, ktorej nekalá povaha by bola konštatovaná, s výnimkou prípadu, ak by sa spotrebiteľ vzdal prostredníctvom zmeny uvedenej nekalej podmienky takéhoto obnovenia slobodným a vedomým súhlasom, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu. Z tohto ustanovenia však nevyplýva, že by konštatovanie nekalej povahy pôvodnej podmienky malo v zásade za následok zrušenie zmluvy, keďže zmena tejto podmienky umožnila obnoviť rovnováhu medzi povinnosťami a právami týchto zmluvných strán vyplývajúcimi zo zmluvy a odstrániť vadu, ktorú obsahovala.

2. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že na jednej strane nebránia tomu, aby vnútroštátny súd odstránil len nekalú časť podmienky zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak je cieľ odstrašenia sledovaný touto smernicou zabezpečený vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré upravujú jej používanie, pokiaľ táto časť podmienky spočíva v odlišnom zmluvnom záväzku, ktorý by mohol byť predmetom individuálneho preskúmania jeho nekalej povahy. Na druhej strane tieto ustanovenia bránia tomu, aby vnútroštátny súd odstránil len nekalú časť podmienky zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak by takéto odstránenie viedlo k zmene obsahu uvedenej podmienky s dosahom na jej podstatu, čo prináleží overiť tomuto súdu.
3. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že dôsledky súdneho konštatovania existencie nekalej podmienky v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom patria do pôsobnosti ustanovení vnútroštátneho práva, pričom otázka ďalšej existencie takejto zmluvy musí byť vnútroštátnym súdom posúdená *ex offio* podľa objektívneho prístupu na základe týchto ustanovení.
4. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 47 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý konštatuje nekalú povahu podmienky zmluvy uzavretej predajcom alebo dodávateľom so spotrebiteľom, aby spotrebiteľa poučil v rámci vnútroštátnych procesných pravidiel a v nadväznosti na kontradiktórne konanie o právnych dôsledkoch, ktoré môže spôsobiť zrušenie takejto zmluvy bez ohľadu na skutočnosť, či je spotrebiteľ zastúpený právnym zástupcom.

Podpisy